Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów

Rzeszów, dnia marca 2009 r.

I/07/012
LRZ-41112-21-07

/tekst jednolity/

Pan
Mirosław Karapyta
Wojewoda Podkarpacki

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. *o Najwyższej Izbie Kontroli* (Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm.) zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie przeprowadziła kontrolę w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w zakresie prawidłowości wykorzystania środków otrzymywanych z budżetu państwa na realizację programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" w latach 2006 – I półrocze 2008. W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 10 lutego 2009 r. Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Wojewodzie niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Wojewody Podkarpackiego w zakresie wykorzystania środków otrzymywanych z budżetu państwa na realizację programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania", pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

W kontroli ustalono, iż w województwie podkarpackim corocznie dożywianiem objętych jest ok. 150 tys. osób (159.352 w 2006 r. i 150.821 w 2007 r.), zaś koszt realizacji Programu wyniósł: 46.884.956 zł w 2006 r., 57.004.376 zł w 2007 r. oraz 24.216.645 zł w I półroczu 2008 r.

Dominującą formą pomocy było przygotowywanie i wydawanie posiłków. Na ten cel wydatkowano odpowiednio 25,3 mln zł w 2006 r., 26,5 mln zł w 2007 r. oraz 15,7 mln zł

w I półroczu 2008 r., co pozwoliło na przygotowanie 12, 3 mln posiłków w 2006 r., 11,5 mln posiłków w 2007 r. oraz 6,4 mln posiłków w I półroczu 2008 r. Średni koszt posiłku wyniósł: 2,07 zł w 2006 r., 2,29 zł w 2007 r. oraz 2,49 zł w I półroczu 2008 r.

Poza pomocą w formie posiłku, Program realizowany był również w formie zasiłków celowych oraz świadczeń rzeczowych. Na działania te wydatkowano łącznie 16,3 mln zł w 2006 r., 18,3 mln w 2007 r. oraz 7,5 mln w I półroczu 2008 r. Istotną część wydatków poniesionych w ramach programu stanowiły koszty utworzenia nowych i doposażenia istniejących punktów żywnościowych, dowozu posiłków oraz koszty klasyfikowane jako „inne". Wydatki te wyniosły odpowiednio 5,2 mln zł w 2006 r., 12,3 mln zł w 2007 r. oraz 0,9 mln zł w 2008 r.

W 2007 r. wydatkowano na utworzenie nowych punktów żywieniowych 7.624.317 zł, a jednocześnie liczba punktów spadła z 1.807 w 2007 r. do 1.684 w 2008 r.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Wojewody Podkarpackiego w zakresie podziału i dystrybucji środków przekazywanych w ramach dotacji, w także rozliczania środków niewykorzystanych przez gminy.

Przy podziale środków na poszczególne gminy brano pod uwagę szacunkową liczbę osób wymagających pomocy w formie dożywiania, poziom dochodów na mieszkańca oraz stopę bezrobocia, dostosowując je do sytuacji finansowej gmin w województwie. Uwzględnione zostały również zgłoszone przez gminy potrzeby związane z koniecznością dowozu posiłków oraz tworzeniem nowych i doposażeniem już istniejących punków przygotowywania i wydawania posiłków.

W ramach Programu dożywiania, Wojewoda Podkarpacki udzielił dotacji wszystkim gminom z terenu województwa (łącznie 155 gmin) w wysokości: 34,6 mln zł w 2006 r. i 42,8 mln zł w 2007 r. Partycypacja środków własnych gmin w realizacji programu wyniosła: 12,3 mln zł w 2006 r. (26% środków na realizację Programu) i 14,2 mln zł w 2007 r. (25% środków na realizację Programu).

Udział środków własnych w realizacji Programu w 2006 r. w 8 gminach był równy lub większy 40%, natomiast w pozostałych gminach wyniósł od 20% do 39%. W gminie Miasto Rzeszów partycypacja środków własnych w stosunku do udzielonej dotacji wyniosła odpowiednio: 71% w 2006 r. i 67% w 2007 r.

Udział środków własnych w realizacji Programu w 2007 r. w 11 gminach był równy lub większy 40%, natomiast w pozostałych gminach wyniósł od 20% do 39%.

W kontroli ustalono, iż gminy, którym na podstawie przepisu art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. *o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”* (Dz. U. z dnia 30 grudnia 2005 r.) Wojewoda Podkarpacki udzielił zgody na zmniejszenie udziału środków własnych w realizacji Programu poniżej 40%, złożyły wymagane wnioski.

Na podstawie analizy wniosków złożonych w 2006 r. i 2007 r. przez 22 gminy z terenu województwa podkarpackiego, Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, iż wnioski o obniżenie partycypacji były najczęściej motywowane powszechnie występującymi okolicznościami (bezrobocie, rolniczy charakter gminy, zadłużenie, znaczne zubożenie społeczeństwa) lub samym faktem konieczności wydatków (w kilku przypadkach obniżenie partycypacji środków własnych motywowano koniecznością zakupu samochodu do dowozu posiłków), a jedynie jednostkowe wnioski powoływały się na zdarzenia losowe (pożar, powódź).

W kontroli ustalono, iż część przypadków niższej (poniżej 40%) partycypacji środków własnych gmin wynikało ze zwiększenia środków dotacji w ciągu roku, przy utrzymanej wartości udziału własnego gmin.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, obniżanie partycypacji środków własnych gmin poniżej poziomu deklarowanego we wnioskach, w oparciu o okoliczności nie mające charakteru wyjątkowego lub w oparciu o sam fakt konieczności poniesienia wydatków przez gminy, było działaniem niecelowym.

W kontroli ustalono, iż pracownicy Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego przeprowadzali kompleksowe kontrole ośrodków pomocy społecznych, obejmujące m. in. realizację programu *Pomoc państwa w zakresie dożywiania*. W toku kontroli NIK szczegółowej analizie poddano protokoły z 28 kontroli przeprowadzonych w 2006 r. oraz protokoły z 26 kontroli przeprowadzonych w 2007 r. W kontrolach tych analizie poddano zasadność przyznanych świadczeń, terminowość i formalną prawidłowość wydanych decyzji oraz - w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości - wydawano zalecenia pokontrolne.

W kontroli ustalono, iż w 2007 r. 20 gmin zakupiło ze środków Programu samochody, a 7 z tych gmin nie wykazało w I półroczu 2008 r. kosztów dowozu ani liczby osób, którym dowożono posiłki. W wyniku kontroli przeprowadzonych przez NIK w tych gminach stwierdzono, iż koszty dowozu (zakup paliwa) ponosiły gminy ze środków nie związanych z dożywianiem, a dowóz realizowany był do punktów wydawania posiłków, nie zaś indywidualnych osób.

W wyniku kontroli przeprowadzonej w ośrodkach pomocy społecznej w Ropczycach i Strzyżowie, Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, iż samochody zakupione w ramach Programu wykorzystywane są do przewozu żywności w niewielkim stopniu, a gminy posiadały zawarte i realizowane umowy z dostawcami żywności, które obejmowały również dowóz żywności przez tych dostawców. Fakt znikomego wykorzystania zakupionych samochodów dla celów realizacji Programu oraz finansowanie dowozu przez dostawców w sytuacji zakupu samochodów do rozwożenia posiłków oceniono jako niegospodarność.

W kontroli ustalono, iż Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego nie monitorował realizacji Programu dożywiania pod kątem zgodności wydatków z celami Programu.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli monitoring taki jest niezbędny ze względu na wykazywanie przez gminy w sprawozdaniach z realizacji Programu dużych kwot zakwalifikowanych jako „inne koszty" (odpowiednio 985.149 zł w 2006 r. oraz 4.331.790 zł w 2007 r.). Kategoria „innych kosztów" nie jest przewidziana w ustawie *o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania"*, a o zgodności z celami Programu wydatków poniesionych w ramach tej kategorii kosztów decyduje konkretne przeznaczenie zakupionego sprzętu, usług, wynagrodzenia itp.

Przedstawiając Panu Wojewodzie powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 2 ustawy o NIK, wnosi o:

- zmniejszanie udziału środków własnych gmin w realizacji Programu poniżej poziomu deklarowanego we wnioskach jedynie w sytuacjach wyjątkowych, nie dających się przewidzieć w momencie zawierania porozumienia o udzielenie dotacji w ramach Programu dożywiania,
- wprowadzenie monitorowania wydatków ponoszonych przez gminy pod kątem ich zgodności z celami Programu dożywiania, w szczególności w zakresie kategorii „innych kosztów".
-

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Wojewodę w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 2 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Wojewodzie prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie ich rozpatrzenia.